

Centraal Bureau
voor de Statistiek

Sociaaleconomische trends 2013

Welvaartsmobiliteit van drie leeftijdsgeneraties tussen 2005 en 2010

Marion van den Brakel

juli 2013, 01

Dit artikel belicht de welvaartsontwikkeling van drie verschillende leeftijdsgeneraties in de jaren 2005-2010: de pragmatisten, de generatie X en de babyboomers. De babyboomers waren in 2005 tussen de 50 en 60 jaar oud en bevonden zich veelal aan het eind van hun carrière. In hoeverre wisten ze hun welvaart vast te houden? En hoe zat het met hun generatiegenoten in de laagste inkomensregio's? Konden deze hun welvaartspositie in de periode 2005-2010 nog verbeteren? Hoe mobiel waren de babyboomers nog vergeleken met de jongere generaties? Wisten de pragmatisten die in 2005 tussen de 25 en de 35 jaar oud waren, sneller uit een uitkeringssituatie te komen dan de oudere generaties? En groeiden bij de vertegenwoordigers van generatie X (35 tot 50 jaar in 2005) de lonen harder of juist minder hard dan bij de pragmatisten?

1. Inleiding

Sociaaleconomische mobiliteit wordt vaak onderzocht aan de hand van intergenerationele overdracht. Bekende internationale studies naar de transmissie van de sociaaleconomische status van ouders op kinderen zijn die van Blau en Duncan (1967), Corak (2004, 2006) en Piraino (2007). Recente onderzoeken in Nederland hebben zich gefocust op de overdracht van onderwijsniveau (Traag en Siermann, 2012) en inkomen (Van den Brakel en Moonen, 2013). Uit de laatste studie blijkt dat in vergelijking met andere landen de intergenerationele inkomensmobiliteit in Nederland vrij hoog is: het inkomensniveau van ouders wordt betrekkelijk vaak ontstegen. Dat betekent dat mensen niet zozeer door hun achtergrond maar eerder dankzij hun eigen capaciteiten kunnen stijgen op de sociaaleconomische ladder. Maar hoe zit het met de ontwikkeling van de eigen welvaart? Hoe hard groeit iemands inkomen in een paar jaar tijd? En wat zijn de kansen om uit een uitkeringssituatie te komen of juist om werkloos te worden? Dit artikel gaat in op dergelijke vragen en brengt zodoende de intragenerationele mobiliteit in Nederland in beeld.

In het onderzoek worden drie leeftijdsgeneraties onderscheiden:

- de pragmatisten, geboren tussen 1970 en 1980,
- de generatie X, geboren tussen 1955 en 1970,
- de babyboomers, geboren tussen 1945 en 1955.

Deze generaties hadden in 2010 de leeftijd van respectievelijk 30 tot 40 jaar, 40 tot 55 jaar en 55 tot 65 jaar. De generatie X wordt regelmatig de 'verloren generatie' of de 'generatie niX' genoemd, omdat zij tijdens de recessie van de jaren tachtig die werd gekenmerkt door een hoge jeugdwerkloosheid hun loopbaan startten. Vaak wordt gedacht dat zij daardoor minder hebben kunnen bereiken dan de babyboomers en de generatie na hen die werd geboren in de jaren zeventig. De babyboomers konden immers begin jaren zeventig profiteren van de explosieve loongroei (CBS, 2010), terwijl de pragmatisten in de gouden jaren negentig veelal met open armen op de arbeidsmarkt werden verwelkomd.

Niet alleen het onderscheid in leeftijd, maar ook de genoemde verschillen in arbeidsmarktkansen tussen de drie generaties kunnen doorwerken in de intragenerationele welvaarts mobiliteit. Cruciaal hierbij is de periode waarover de welvaarts mobiliteit onderzocht wordt. Het is mogelijk voor elke generatie eenzelfde tijdvak te beschouwen, bijvoorbeeld

de welvaartsmobiliteit tussen 2005 en 2010. Het alternatief is de welvaartsmobiliteit van de generaties in een overeenkomstige levensfase te onderzoeken, bijvoorbeeld tussen 30 en 40 jaar. Verschillen tussen de generaties zullen in het eerste geval meer samenhangen met de leeftijdsverschillen en wat minder met de arbeidsmarktkansen aan het begin van de loopbaan. Terwijl het onderscheid in arbeidsmarktkansen wel meer bepalend kan zijn bij verschillen in welvaarts groei tussen de generaties in een zekere leeftijdsfase.

Moonen en De Jonge (2010) vergeleken het inkomensniveau van diverse geboortecohorten. Uit hun artikel bleek dat jongere generaties meer inkomensgroei kennen dan oudere generaties in eenzelfde leeftijdsfase. De focus van het onderzoek lag daarmee op de tweede invalshoek³⁾. In dit artikel komt de eerste invalshoek aan bod. Er wordt onderzocht of en zo ja, in welke mate de drie leeftijdsgroepen verschilden wat betreft het stijgen (of dalen) op de sociaaleconomische ladder tussen 2005 en 2010. Deze periode kenmerkt zich door een economische bloei tussen 2006 en 2008, gevolgd door enkele jaren van krimp met een lichte opleving in 2010.

De ontwikkeling van welvaart, geïndiceerd door een combinatie van inkomen en vermogen, en van de sociaaleconomische positie wordt voor de pragmatisten, de generatie X en de babyboomers vergeleken. Dat gebeurt met gegevens uit het Inkomenspanelonderzoek (IPO) en het Sociaal Statistisch Bestand (SSB)²⁾. Het kader hieronder bevat een beknopt overzicht van opvallende verschillen tussen de drie leeftijdsgeneraties op het gebied van arbeid en inkomen. Daarvoor zijn ook gegevens uit de Enquête Beroepsbevolking gebruikt.

De drie leeftijdsgeneraties in 2010

- Pragmatisten zijn hoger opgeleid dan de generatie X en babyboomers (CBS, 2012a).
- Babyboomers hebben het meest te besteden (CBS, 2012b), terwijl pragmatisten het meeste risico op armoede lopen.
- Bij de pragmatisten en de generatie X hebben negen op de tien mannen een baan van minstens twaalf uur per week. Bij de babyboomers zijn dat zes op de tien.
- Bijna de helft van de babyboomers wil of kan niet twaalf uur of meer per week werken. In twee derde van de gevallen betreft het vrouwen.
- Mannen van de generatie X verdienen het meest: ruim 60 duizend euro bruto per jaar. Van de vrouwen hebben de pragmatisten het hoogste inkomen (34 duizend euro).
- Minder dan een derde van de vrouwelijke babyboomers is economisch zelfstandig, bij de vrouwelijke pragmatisten zijn dat er twee keer zo veel.

---

³⁾ De verschillen in welvaartsmobiliteit tussen de pragmatisten, de generatie X en de babyboomers in een bepaalde leeftijdsfase kunnen door gebrek aan data niet in beeld gebracht worden. De meest voor de hand liggende leeftijdsfase is tussen 30 en 40 jaar, ook aangezien vooral dan de carrière opgebouwd wordt. Een deel van de pragmatisten heeft deze leeftijd echter nog niet bereikt, terwijl van een groot deel van de periode waarin de babyboomers deze leeftijd hadden geen longitudinale welvaartsdata (uit het IPO) voorhanden is.

²⁾ Met dank aan Koos Arts voor het samenstellen van de benodigde SSB-gegevens.

1.1 Sociaaleconomische kenmerken van de pragmatisten, generatie X en de babyboomers, 2010

	Eenheid	Pragmatisten	Generatie X	Babyboomers
Aantal personen				
	x 1 000			
Totaal		2 126	3 791	2 194
Man		1 064	1 910	1 100
Vrouw		1 063	1 881	1 094
Huishoudensinkomen				
Gemiddeld huishoudensinkomen ¹⁾	1 000 euro	14,5	17,3	18,1
Laag inkomen	%	8,1	6,9	6,6
Opleidingsniveau				
	%			
Laag		19	27	39
Middelbaar		42	42	35
Hoog		38	30	26
Arbeidsmarktpositie				
	%			
Werkzame beroepsbevolking		84	80	49
Werkloze beroepsbevolking		4	4	3
Wil werk van 12 uur of meer		3	3	3
Wil geen werk of kan niet 12 uur of meer werken		9	13	46
Arbeidsdeelname				
	%			
Man		91	89	61
Vrouw		77	71	36
Wekelijkse arbeidsduur²⁾				
	uren			
Totaal		35,0	35,0	34,2
Man		40,3	40,7	38,4
Vrouw		28,9	27,7	27,0
Economische zelfstandigheid				
	%			
Totaal		75	72	47
Man		85	85	62
Vrouw		65	58	32
Bruto jaarinkomen uit werk²⁾				
	1 000 euro			
Totaal		44,1	48,8	47,0
Man		52,6	61,3	56,9
Vrouw		34,1	32,9	30,1

¹⁾ Gecorrigeerd voor grootte en samenstelling huishouden.

²⁾ Van de werkzame beroepsbevolking.

2. Mobiliteit in welvaart

Iemands welvaartspositie, en een groei of achteruitgang hierin, hangt niet alleen af van het eigen inkomen, maar ook van dat van de partner of andere gezinsleden. Bij een verandering op de welvaarts ladder speelt dus het inkomen (en vermogen) van het gehele huishouden een rol. Om de mobiliteit in welvaart voor de pragmatisten, de generatie X en de babyboomers tussen 2005 en 2010 te vergelijken, zijn het gestandaardiseerde huishoudensinkomen en het vermogen van het huishouden (zie begrippenlijst) gecombineerd tot één welvaartsindicator. Hiervoor zijn de inkomens en de vermogens eerst in percentielen ingedeeld, vervolgens zijn deze opgeteld en door twee gedeeld. Deze relatieve maat voor welvaart is daarna ook

ingedeeld in 20%-groepen oftewel kwintielgroepen (zie ook Wingen, Berger-Van Sijl, Kunst en Otten, 2010).

2.1 Pragmatisten in 2005-2010 het meest mobiel

Bij de pragmatisten is de samenhang tussen de relatieve welvaartsmaat in 2010 en die in 2005 het kleinst. De Pearson correlatiecoëfficiënt³⁾ is bij hen gelijk aan 0,54 ($p < 0,01$). Bij de generatie X en de babyboomers is die samenhang beduidend groter en de welvaartsmobiliteit dus kleiner. De correlatiecoëfficiënten in deze leeftijdsgeneraties zijn respectievelijk 0,75 en 0,82 ($p < 0,01$).

Behalve de leeftijdsgeneratie en de welvaartspositie in 2005 spelen ook andere kenmerken, zoals het opleidingsniveau, de herkomst (van de hoofdkostwinner) en de huishoudenssamenstelling (of liever: een verandering hierin), een rol bij de welvaartspositie in 2010. Zo zijn autochtonen en westerse allochtonen welvarender dan niet-westerse allochtonen en doen hoogopgeleiden het beter dan lageropgeleiden (CBS, 2012b).

De partiële correlatiecoëfficiënten, waarbij gecontroleerd wordt voor dergelijke verschillen, brengen de netto samenhang tussen de welvaart in 2010 en 2005 in beeld. Bij pragmatisten⁴⁾ gaat de samenhang tussen de welvaart in 2010 en 2005 van 0,54 bruto naar 0,46 netto. De netto samenhang bij de generatie X is gelijk aan 0,69, bij de babyboomers is dat 0,78. Het opleidingsniveau speelt de belangrijkste rol in het verschil tussen de bruto en netto samenhang, vooral bij pragmatisten.

2.2 Pragmatisten hielden het minst vaak een hoge welvaartspositie vast

Van de pragmatisten die in 2005 tot de 20 procent rijksten behoorden, was bij bijna 40 procent vijf jaar later nog steeds sprake van hoge welvaart (figuur 2.3.1). De overige 60 procent was teruggevallen in een lagere welvaartsgroep. De generatie X en de babyboomers bleven veel vaker in een welgestelde positie: bijna 70 procent. Deze generaties hebben hun carrière immers reeds grotendeels opgebouwd en genieten dankzij hun langere werkervaring veelal een relatief hoog salaris. Bovendien hebben vooral babyboomers door te sparen en het afbetalen van de hypotheek in de loop van jaren een steeds groter vermogen opgebouwd (CBS, 2012b). Pragmatisten werken juist nog aan hun carrière en kunnen door de aanschaf van een huis kampen met een flinke hypotheekschuld. Tussen 2005 en 2010 kocht 40 procent van de huurders onder de pragmatisten een eigen woning. Dat is twee keer zo vaak als bij de generatie X en vier keer zo vaak als bij de babyboomers.

2.3 Babyboomers bleven het vaakst in lage welvaartspositie

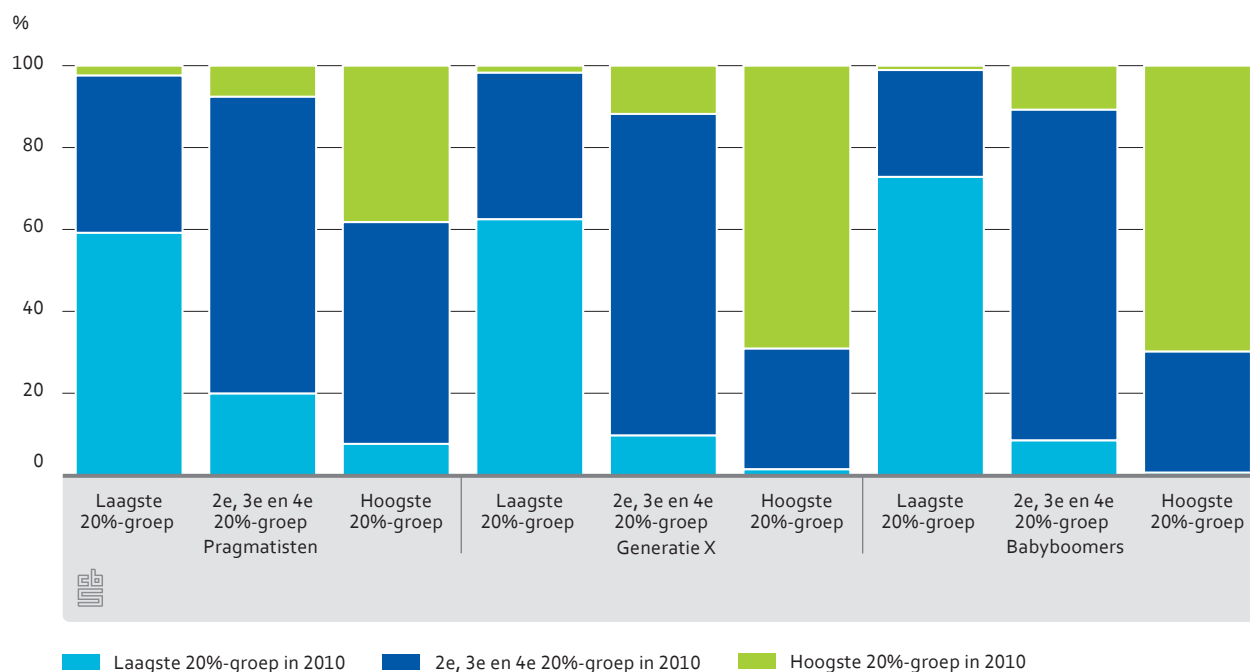
Tegelijkertijd waren het de babyboomers die tussen 2005 en 2010 het meest blijvend te maken hadden met een lage welvaart. Ruim 70 procent van de babyboomers die in 2005

³⁾ Hoewel de relatieve maat voor welvaart niet normaal verdeeld is, levert het gebruik van Spearman's correlatiecoëfficiënt (Field, 2005) geen wezenlijk andere uitkomsten voor de samenhang op.

⁴⁾ De correlaties zijn met behulp van gegevens uit het SSB (zie Technische toelichting) berekend op basis van de hoofdkostwinner van een huishouden. De controlekenmerken hebben immers betrekking op deze groep.

tot de laagste welvaartsgroep behoorden, maakte hier in 2010 nog steeds deel van uit. Bij de generatie X en de pragmatisten betrof het ongeveer 60 procent. Hoewel babyboomers minder vaak risico lopen op armoede dan de andere generaties, hebben zij wel meer kans op *langdurige* armoede. Dit komt doordat zij vaker afhankelijk zijn van een uitkering, onder meer door voortijdige uittreding uit het arbeidsproces (CBS/SCP, 2011).

2.3.1 Welvaartspositie generaties in 2010 naar welvaartspositie in 2005

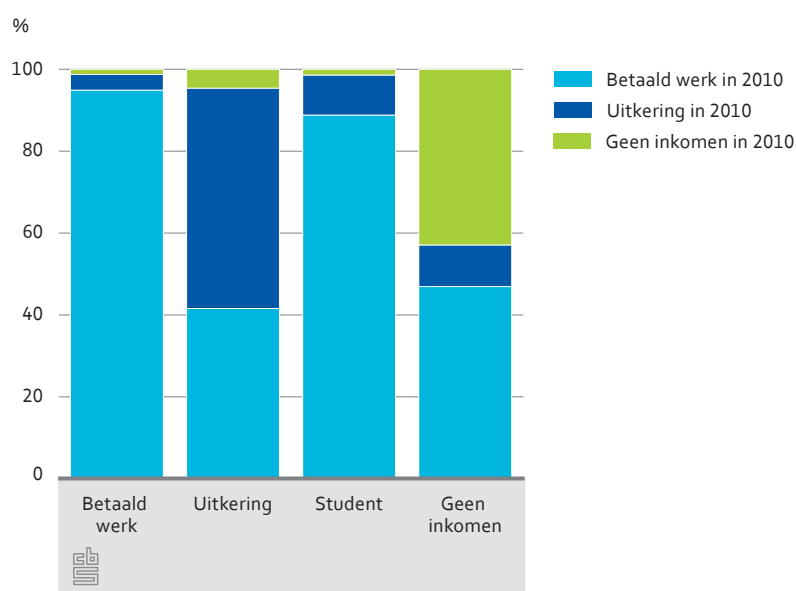
3. Veranderingen in de sociaal-economische positie

Een flinke vooruitgang in salaris hoeft zich niet altijd te uiten in welvaarts groei, bijvoorbeeld wanneer de partner werkloos is geworden. Dus hoewel voor sommigen de welvaart in vijf jaar tijd niet is verbeterd, kunnen zij er toch persoonlijk op vooruit zijn gegaan. De persoonlijke intragenerationele mobiliteit wordt allereerst in kaart gebracht door te kijken naar veranderingen in iemands sociaaleconomische positie tussen 2005 en 2010. Paragraaf 4 gaat vervolgens specifiek in op veranderingen in loon en/of winst van werkkenden.

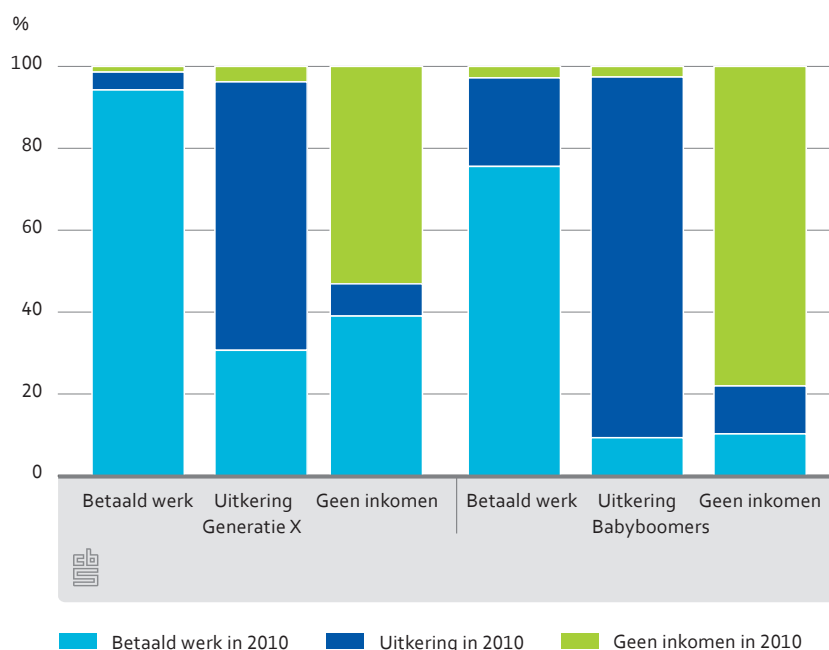
3.1 Kwart werkende babyboomers (deels) gestopt met werken

Bij de pragmatisten en de generatie X was bijna 95 procent van degenen die in 2005 een betaalde baan hadden in 2010 nog steeds aan het werk. Bij babyboomers lag dit percentage met 75 flink lager. Een aanzienlijk deel van hen was in de tussengelegen periode (gedeeltelijk) uit het arbeidsproces gestapt en ontving in 2010 een (vervroegd) pensioen. Overigens is de pensioenleeftijd tussen 2006 en 2010 gestegen van 61 naar bijna 63 jaar en gingen steeds minder werknemers voor hun 60^e met pensioen (Arts en Otten, 2012).

3.1.1 Socioeconomische positie pragmatisten in 2010 naar socioeconomische positie in 2005

3.1.2 Socioeconomische positie generatie X en babyboomers in 2010 naar socioeconomische positie in 2005

3.2 Vooral vrouwelijke babyboomers blijvend zonder eigen inkomen

Van de pragmatisten die in 2005 nog studeerden had bijna 90 procent in 2010 betaald werk. Babyboomers die in 2005 niet over een eigen inkomen beschikten, zaten vijf jaar later relatief vaak nog steeds zonder inkomen. Het gaat dan doorgaans om gehuwde of samenwonende vrouwen die ook als de kinderen uitgevlozen zijn, niet (opnieuw) de arbeidsmarkt betreden

(Van den Brakel, 2012). In de jongere generaties blijven juist steeds meer vrouwen aan het werk, ook wanneer er kinderen komen (Mars, Van den Brakel, Portegijs, Chkalova en Geerdinck, 2012).

3.3 Pragmatisten ontworstelden zich vaakst uit een uitkeringsituatie

De pragmatisten wisten zich tussen 2005 en 2010 het vaakst te onttrekken aan een uitkering. Van de pragmatisten die in 2005 afhankelijk waren van een werkloosheidsuitkering, was ruim driekwart vijf jaar later in het bezit van een betaalde baan. Bij de generatie X was dat 65 procent en bij de babyboomers 40 procent. Daarnaast slaagden de pragmatisten het vaakst erin om vanuit de bijstand naar werk te stromen: 35 procent tegenover 26 procent bij de generatie X en slechts 6 procent bij de babyboomers. Hier speelt mee dat 50-plussers zonder werk minder kans maken op de arbeidsmarkt dan jongere werkzoekenden, zeker ten tijde van economische neergang (Bloem, 2012; Lautenbach en Mars, 2012; De Vries, 2012; Van Gaalen en Smits, 2011).

4. Mobiliteit in inkomen uit betaald werk

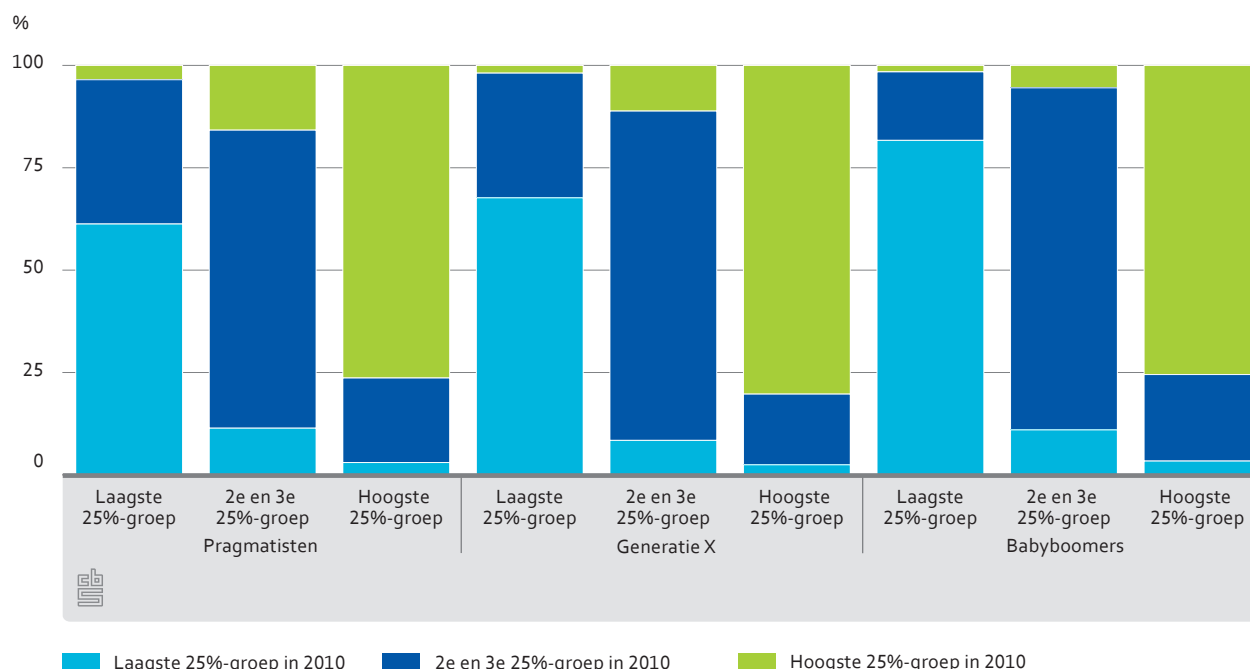
Een persoonlijke voor- of achteruitgang in welvaart uit zich in de overgang van een uitkering naar betaald werk, of omgekeerd (zie paragraaf 3). Voor mensen met betaald werk duidt ook een groei of een terugval in salaris (bij werknemers) of winst (bij ondernemers) op een individuele welvaartsverbetering dan wel verslechtering. Hoe verschilt de mobiliteit in inkomen uit betaald werk tussen de drie generaties in de periode 2005-2010?

4.1 Werkende pragmatisten verbeteren inkomenspositie het meest

Pragmatisten van wie het bruto jaarinkomen (zie begrippenlijst) uit werk in 2005 in de laagste inkomensgroep viel, waren in vier van de tien gevallen in 2010 opgeklommen tot een hogere inkomensgroep. Bij de generatie X lukte dat ruim drie van de tien werkenden en bij de babyboomers twee van de tien. Ook bereikten pragmatisten het vaakst vanuit een middeninkomen de hoogste inkomensgroep: 15 procent tegenover 11 procent van de generatie X en 5 procent van de babyboomers. Pragmatisten bevinden zich in een leeftijdsfase waarin nog volop aan de weg wordt getimmerd, terwijl de generatie X en zeker de babyboomers de top van hun carrière meestentijds al hebben bereikt. Een verslechtering van de inkomenspositie in 2005-2010 kwam bij alle drie leeftijdsgeneraties ongeveer even dikwijls voor.

4.1.1 Inkomenspositie generaties in 2010 naar inkomenspositie in 2005 (met in beide jaren betaald werk)

4.2 Loon hangt sterk af van wekelijkse arbeidsduur

De hoogte van iemands loon hangt sterk af van de wekelijks gewerkte uren. Daarnaast zijn ook kenmerken zoals geslacht, leeftijd (werkervaring), opleidingsniveau en de bedrijfstak van invloed op de verdiensten (Moonen, 2012). Zo werken vrouwen vaak in deeltijd en verdienen zij minder dan mannen (Mars e.a., 2012). Ook wordt in de financiële sector meer verdiend dan bij bijvoorbeeld de overheid (Moonen, Otten en Pleijers, 2011). Met lineaire regressieanalyse is voor elke generatie werknemers bepaald wat het verband is tussen (de logaritme van) het inkomen uit werk in 2010 en (de logaritme van) het inkomen uit werk in 2005⁵⁾. Door aanvullend te corrigeren voor de kenmerken arbeidsduur⁶⁾, opleidingsniveau, soort arbeidsrelatie (vast/flexibel), bedrijfssector, geslacht, leeftijd⁷⁾ en positie in het huishouden (zie ook Moonen, 2012) kan de netto samenhang tussen het inkomen uit werk in 2010 en 2005 bepaald worden.

4.3 Arbeidsduur vooral bij pragmatisten van invloed

Bovenop het loon in 2005 verklaarde de arbeidsduur bij pragmatisten ruim 20 procentpunten extra van de variantie in het loon van 2010. Bij de generatie X en de babyboomers was die toename veel kleiner. Een verklaring hiervoor is dat vooral de vrouwelijke pragmatisten in de tussenliggende periode overstapten naar een (kleinere) deeltijd baan vanwege de zorg voor de kinderen (Mars e.a., 2012). Bij werkende vrouwen uit de generatie X en de babyboomers is er wat dat betreft tussen 2005 en 2010 minder veranderd.

⁵⁾ De regressiecoëfficiënt uit de analyse vertoont analogie met de zogenoemde elasticiteit bij onderzoek naar intergenerationale loonmobiliteit, zie Van den Brakel en Moonen (2011). Zelfstandigen zijn in de analyse buiten beschouwing gelaten. Zij die verlies lijden kunnen door de logaritmische transformatie niet meegenomen worden in een regressieanalyse. Bovendien ontbreekt in het SSB van ondernemers de deeltijdfactor (zie noot 6).

⁶⁾ De arbeidsduur is uitgedrukt door de deeltijdfactor, die het aandeel gewerkte uren (per week) ten opzichte van een voltijd baan aangeeft.

⁷⁾ Hoewel de analyse per generatie wordt uitgevoerd, is toch aanvullend gecorrigeerd voor leeftijd (in jaren). Een jongere pragmatist bijvoorbeeld zal naar verwachting een sterkere salarisgroei doormaken dan een oudere pragmatist.

4.3.1 (Netto) samenhang tussen loon in 2005 en loon in 2010 en verklaarde variantie bij toevoeging van diverse andere factoren

	Pragmatisten		Generatie X		Babyboomers	
	Beta	R ²	Beta	R ²	Beta	R ²
Loon 2005	0,66	42,75	0,75	68,03	0,89	76,71
Aanvullend gecorrigeerd voor achtereenvolgens:						
Arbeidsduur	0,42	65,43	0,57	76,83	0,71	85,20
Opleidingsniveau	0,34	70,77	0,49	79,56	0,65	86,19
Soort arbeidsrelatie	0,34	71,24	0,49	79,77	0,64	86,34
Bedrijfstak	0,33	71,53	0,48	79,92	0,64	86,40
Leeftijd	0,32	71,93	0,48	79,93	0,64	86,45
Geslacht	0,31	72,21	0,48	79,95	0,64	86,45
Huishoudenssamenstelling	0,31	72,30	0,48	80,22	0,64	86,48

Ook het opleidingsniveau speelde bij pragmatisten een grotere rol dan bij de generatie X en de babyboomers, wat logisch is omdat dit bij pragmatisten nog het meest veranderde tussen 2005 en 2010 (www.cbs.nl/statline). Per saldo is de netto samenhang tussen het loon in 2010 en het loon in 2005 bij pragmatisten het kleinst (0,31) en bij babyboomers het grootst (0,64). Dit betekent dat de (netto) loonmobiliteit van pragmatisten het hoogst is.

5. Conclusies

Tussen de pragmatisten, de generatie X en de babyboomers zijn er verschillen in de welvaartsontwikkeling tussen 2005 en 2010. Bij de jongste generatie, de pragmatisten, veranderde de welvaartspositie in deze periode het meest. Zij verruilden vaker dan de generatie X en de babyboomers een uitkering voor een betaalde baan en hun loon groeide naar verhouding harder. De generatie X kende op haar beurt weer meer welvaarts groei en loonstijging dan de babyboomers. Daar staat tegenover dat de babyboomers het vaakst een hoge welvaartspositie behielden. Maar tegelijkertijd kwamen zij het minst snel uit een ongunstige welvaartspositie en waren het vooral de vrouwelijke babyboomers die blijvend zonder eigen inkomen zaten.

Versillen in de welvaartsontwikkeling tussen de drie generaties hangen onder andere samen met de levensfase waarin ze zich bevinden. Babyboomers en in mindere mate de generatie X hebben hun carrière goeddeels al opgebouwd, terwijl de pragmatisten doorgaans net hun loopbaan zijn begonnen. Ook hebben vooral babyboomers dikwijls al het nodige vermogen opgebouwd en hun hypotheekschuld (deels) afgelost, terwijl de pragmatisten vaak nog niet veel hebben kunnen sparen en regelmatig met een vrijwel complete hypotheekschuld zitten.

De uiteenlopende welvaartsontwikkeling van de drie generaties is soms ook terug te voeren op een generatiekloof. Zo zijn jonge vrouwen twee keer zo vaak economisch zelfstandig als vrouwen van de babyboomgeneratie. Voor vrouwen uit de laatste groep was het vroeger immers gebruikelijker om te stoppen met werken wanneer zij trouwden of kinderen kregen.

De huidige generatie jonge moeders doet dat nauwelijks meer. Ook blijven zij steeds vaker evenveel uren werken als voor de geboorte van hun eerste kind (Cloin en Bierings, 2012).

Sociaaleconomische mobiliteit wordt ook vaak onderzocht aan de hand van intergenerationale overdracht. Uit onderzoek (Van den Brakel en Moonen, 2013) blijkt dat de intergenerationale inkomensmobiliteit in Nederland - net als in Scandinavië - naar internationale maatstaven redelijk hoog is. Zowel lage als hoge welvaart wordt slechts beperkt doorgegeven van ouders op kinderen. Kinderen die opgroeiden in gezinnen met lage inkomens kunnen deze ongunstige inkomenspositie vaak verbeteren. De Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk hebben een beduidend lagere mobiliteit, wat betekent dat mensen daar veel meer dan in Nederland afhankelijk zijn van het succes van hun ouders. Vooral bij jongeren uit de betrekkelijk hoge intergenerationale inkomensmobiliteit zich in een naar verhouding sterke stijging op de welvaarts ladder tussen 2005 en 2010. Ook stijgt hun inkomen harder in vergelijking met oudere generaties in een overeenkomstige levensfase (Moonen en De Jonge, 2010). De pragmatisten zien zich dan ook minder vaak dan de generatie X en de babyboomers geconfronteerd met een langdurig risico op armoede (CBS/SCP, 2011).

Technische toelichting

Inkomenspanelonderzoek

Het Inkomenspanelonderzoek (IPO) is een panel(steekproef)onderzoek dat een beeld geeft van de samenstelling en verdeling van het inkomen van personen en huishoudens in Nederland. Het onderzoek startte in 1985 en wordt sinds 1989 jaarlijks uitgevoerd. Ieder jaar wordt het panel aangevuld met een steekproef uit pasgeborenen en immigranten, om te compenseren voor overledenen en emigranten. Samen met hun huishoudensleden vormen de panelleden de totale steekproef voor het IPO. In 2010 bestond het panel uit circa 98 duizend leden en ging het in totaal om ongeveer 270 duizend steekproefpersonen. De inkomensgegevens in het IPO zijn hoofdzakelijk afkomstig van de belasting- en toeslagenadministratie van de Belastingdienst. Deze zijn aangevuld met gegevens over individuele huurtoeslag, studiefinanciering en tegemoetkoming in de schoolkosten. Kinderbijslag wordt toegerekend op basis van de samenstelling van het huishouden.

Enquête Beroepsbevolking

De Enquête Beroepsbevolking (EBB) verschaft maandelijks van bijna 30 duizend steekproefpersonen informatie over de arbeidsmarktpositie. De deelnemende steekproefpersonen worden vijf maal benaderd gedurende een (volg)jaar. De EBB wordt sinds het enquêtejaar 2005 verrijkt met inkomensgegevens. Aan de per peilmoment bevroegde EBB-steekproefpersoon is telkens de (huishoudens)inkomensinformatie gekoppeld voor de op dat moment van toepassing zijnde huishoudenssamenstelling van deze persoon. Het gaat dan om de bijbehorende inkomensinformatie op basis van het gehele kalenderjaar. Die informatie is voornamelijk afkomstig van de Belastingdienst.

Sociaal Statistisch Bestand

Voor de multivariate analyses in dit artikel kwamen de gegevens uit het Sociaal Statistisch Bestand (SSB). De kern van het SSB bestaat uit een aantal onderling gekoppelde registers

waarin demografische en sociaaleconomische gegevens zijn opgenomen. Door de koppeling van deze bronnen is een groot aantal gegevens over personen, banen, inkomen en uitkeringen integraal beschikbaar. Door vergelijking van de bronnen kunnen correcties worden uitgevoerd die leiden tot consistente gegevens. Zie voor meer informatie over het SSB: <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/informatie/onderzoekers/ssb> en Bakker (2008).

Opleidingsniveaubestand

Gegevens over het hoogst behaalde opleidingsniveau van de werknemers worden ontleend aan het SSB-opleidingsniveaubestand. Jaarlijks wordt voor de bevolking bepaald wat het hoogst behaalde opleidingsniveau is, op de peildatum. De peildatum is de laatste vrijdag van september in het desbetreffende jaar. Het bestand wordt samengesteld op basis van de opleidingsgegevens van personen die het CBS heeft verkregen uit enerzijds diverse onderwijsregistraties en anderzijds de Enquête Beroepsbevolking (EBB). De onderwijsregistraties geven per schooljaar een integraal overzicht van de in dat jaar voltooide opleidingen. Het CBS beschikt sinds een aantal jaren over deze bestanden. Dit betekent dat voor vrijwel alle jongeren het hoogst behaalde opleidingsniveau bekend is. Voor oudere personen wordt vooral gebruik gemaakt van de opleidingsgegevens uit de EBB. Er is gebruik gemaakt van EBB-informatie vanaf 1996, waarbij alleen gegevens meetellen die verondersteld worden op de peildatum nog actueel te zijn. Het opleidingsniveaubestand is dus, in tegenstelling tot bijvoorbeeld de SSB-bestanden met loon- en arbeidsduurgegevens van werknemers, geen integraal bestand. Uit: Van den Berg en Peltzer (2012).

Begrippen

Gestandaardiseerd huishoudensinkomen

Het besteedbaar inkomen is opgebouwd uit loon, winst en inkomen uit vermogen vermeerderd met ontvangen uitkeringen en andere toelagen, en verminderd met betaalde premies en belastingen. Het besteedbaar huishoudensinkomen is gelijk aan de som van het besteedbaar inkomen van alle huishoudensleden. Om de inkomens van verschillende typen huishoudens onderling vergelijkbaar te maken, wordt het besteedbaar huishoudensinkomen gecorrigeerd voor verschillen in grootte en samenstelling van het huishouden. Hierbij wordt rekening gehouden met schaalvoordelen die het gevolg zijn van het voeren van een gemeenschappelijke huishouding. Voor een vergelijkbaar welvaartsniveau heeft een tweepersoonshuishouden immers niet twee keer zo veel inkomen nodig als een alleenstaande. Om het inkomen van verschillende huishoudentypen vergelijkbaar te maken wordt het inkomen gedeeld door een equivalentiefactor (CBS, 2004). Het aldus gestandaardiseerde huishoudensinkomen wordt vervolgens toegekend aan iedere persoon van het betreffende huishouden en kan opgevat worden als indicator voor de inkomenswelstand van een persoon.

Vermogen

Het vermogen van een huishouden bestaat uit het verschil tussen bezittingen en schulden. De bezittingen omvatten bank- en spaartegoeden, effecten, onroerend goed, ondernemingsvermogen en roerende zaken waaronder contant geld, trustvermogen, onverdeelde boedel en vermogen belast met vruchtgebruik. Onder de schulden vallen onder

meer de hypotheek voor de eigen woning en overige schulden, zoals voor consumptieve doeleinden, de financieringen van aandelen, obligaties of rechten op periodieke uitkeringen, schulden voor de tweede woning of ander onroerend goed en schulden volgens de Wet studiefinanciering.

Enkele zaken zijn bij de berekening van het vermogen niet meegeteld door gebrek aan gegevens. Zo is met aanspraken op een toekomstige pensioen- of levensverzekeringsuitkering (waaronder lijfrente) geen rekening gehouden. Evenmin is het tegoed dat is opgebouwd bij spaar- en leventhypotheek tot de bezittingen gerekend. Ontbrekende vormen van bezit zijn verder contant geld, duurzame consumptiegoederen (met uitzondering van de eigen woning), juwelen en antiek.

Bruto inkomen uit werk

Dit is het inkomen uit arbeid of eigen onderneming. Inkomen uit arbeid bestaan uit loon, salaris, tantième, spaarloon en uit de beloning van arbeid die niet in dienstbetrekking is verricht. Ook beloningen in natura (de waarde van het privé gebruik van de auto van de werkgever) zijn hiertoe gerekend. Inkomen uit arbeid omvat ook loon dat vanuit het buitenland is ontvangen. Het weergegeven bedrag is inclusief de werknemers- en werkgeversbijdrage in de premies voor de sociale verzekeringen.

Inkomen uit eigen onderneming bestaat uit het fiscale resultaat uit onderneming vermeerderd met het bedrag van de investeringsaftrek.

Economische zelfstandigheid

Economische zelfstandigheid is een begrip dat beleidsmatig verbonden is met het bestaansminimum: iemand wordt als economisch zelfstandig beschouwd als het individuele netto inkomen uit arbeid en eigen onderneming op of boven de drempelwaarde ligt van de beleidsnorm voor het individuele inkomensminimum. Die drempelwaarde is gelijkgesteld aan 70 procent van het wettelijke netto minimumloon, ofwel de netto bijstand van een alleenstaande. De drempelwaarde stijgt of daalt van jaar tot jaar overeenkomstig de ontwikkeling van het sociale minimum. In 2010 bedroeg de grens voor economische zelfstandigheid 870 euro per maand.

Literatuur

Arts, K. en F. Otten (2012, 13 juli). Pensioenleeftijd werknemers weer hoger. *CBS-Webmagazine*.

Bakker, B.F.M. (2008). De stand van het sociaal statistisch bestand. *Bevolkingstrends*, 56(2).

Berg, H. van den en N. Peltzer (2012). Een nieuwe loonkostenstatistiek: de prijs van arbeid. *Sociaaleconomische trends*, 2/2012.

Blau, P. M. en O. D. Duncan (1967). *The American Occupational Structure*. Wiley, New York.

Bloem, M. (2012, 27 augustus). Merendeel re-integratie voor mensen jonger dan 45 jaar. *CBS-Webmagazine*.

Brakel, M. van den en L. Moonen (2011). *Measuring intergenerational income mobility*. www.cbs.nl.

Brakel, M. van den (2012). Financieel kwetsbare vrouwen. *Sociaaleconomische trends*, 3/2012.

Brakel, M. van den en L. Moonen (2013). Inkomensmobiliteit tussen generaties relatief hoog in Nederland. *Sociaaleconomische trends*, april 2013.

CBS (2004). *Equivalentiefactoren 1995-2000*. Voorburg/Heerlen.

CBS (2010). *Terugblikken, een eeuw in statistieken*. Den Haag/Heerlen.

CBS (2012a). *Babyboomers, indrukken vanuit de statistiek*. Den Haag/Heerlen.

CBS (2012b). *Welvaart in Nederland. Inkomen, vermogen en bestedingen van huishoudens en personen*. Den Haag/Heerlen.

CBS/SCP (2011). *Armoedesignalement 2011*. Den Haag.

Cloin, M. en H. Bierings (2012). De combinatie van betaalde arbeid en zorgtaken. In: Merens, A., M. Hartgers en M. van den Brakel (red.). *Emancipatiemonitor 2012*. SCP/CBS, Den Haag.

Corak, M. (2004). *Generational income mobility in North America and Europe*. Cambridge University Press, Cambridge.

Corak, M. (2006). Do Poor Children Become Poor Adults? Lessons from a Cross Country Comparison of Generational Earnings Mobility. *Research on Economic Inequality*, 13: 143-88.

Field, A. (2005). *Discovering statistics using SPSS*. SAGE Publications, London.

Gaalen, R. van en W. Smits (2011). Arbeidsmarkttransities in Nederland: een overzicht. In: Gaalen, R. van, J. Sanders, W. Smits en J.F. Ybema (red.). *Dynamiek op de Nederlandse arbeidsmarkt. De focus op kwetsbare groepen*. CBS/TNO, Den Haag/Hoofddorp.

Lautenbach, H. en G. Mars (2012, 5 september). Meer mensen verwachten weinig van het zoeken naar werk. *CBS-Webmagazine*.

Mars, G., M. van den Brakel, W. Portegijs, K. Chkalova en M. Geerdinck (2012). Vrouwen en de arbeidsmarkt. In: Merens, A., M. Hartgers en M. van den Brakel (red.). *Emancipatiemonitor 2012*. SCP/CBS, Den Haag.

Moonen, L. en T. de Jonge (2010). Inkomens van mannen en vrouwen: levensloop en generatie. *Sociaaleconomische trends*, 3/2010.

Moonen, L., F. Otten en A. Pleijers (2011). Inkomens en positie op de arbeidsmarkt. *Sociaaleconomische trends*, 1/2011.

Piraino, P. (2007). Comparable Estimates of Intergenerational Income Mobility in Italy. The B.E. *Journal of Economic Analysis & Policy*, 7, 2.

Moonen, L. (2012). Inkomen verklaard? Het inkomen van werknemers en zelfstandigen nader bekeken. *Sociaaleconomische trends*, 2/2012.

Vries, R. de (2012, 13 april). Meer langdurig werklozen. *CBS-Webmagazine*.

Wingen, M., M. Berger-Van Sijl, A.E. Kunst en F. Otten (2010). Inkomen en vermogen als indicatoren van gezondheidsverschillen. *Bevolkingstrends* 58(3).

Verklaring van tekens

.	Gegevens ontbreken
*	Voorlopig cijfer
**	Nader voorlopig cijfer
x	Geheim
–	Nihil
–	(Indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	Het getal is kleiner dan de helft van de gekozen eenheid
Niets (blank)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2012–2013	2012 tot en met 2013
2012/2013	Het gemiddelde over de jaren 2012 tot en met 2013
2012/'13	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2012 en eindigend in 2013
2010/'11–2012/'13	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2010/'11 tot en met 2012/'13

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Inlichtingen

Tel. 088 570 70 70, fax 070 337 59 94
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen, 2013.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.